

УДК 378.046.4

Вікторія САВЧЕНКО

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри виховання,
культури здоров'я професійної та позашкільної освіти Дніпровської академії неперервної освіти,
м. Дніпро, Україна
e-mail: savchenkov06@gmail.com*

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

У статті доведено необхідність застосування інноваційних технологій в системі неперервної освіти вчителів фізичної культури Нової української школи та експериментально перевірена ефективність впровадження інноваційних методів викладання на курсах підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури та вчителів початкових класів, які викладають фізичну культуру. У даній публікації розкриваються особливості використання інноваційних технологій викладання фізичної культури в початкових класах. Доведено ефективні форми, засоби і методи підготовки та підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури Нової української школи.

Ключові слова: інноваційні та тренінгові технології, фізична культура, Нова українська школа.

Перепідготовка педагогічних кадрів та система неперервної освіти функціонує і розвивається в єдиному процесі створення Нової української школи. Нова якість навчальних закладів неперервної освіти формується на основі нормативно-правових, організаційно-управлінських і концептуально-програмних державних рішень. Збагачується науковий, навчально-методичний, інформаційний та кадровий потенціал; структура та зміст діяльності приведені у відповідність до потреб розвитку освітньої практики академії неперервної освіти.

Система підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури Нової української школи враховує весь комплекс змін в освіті: інтенсифікацію навчально-виховного процесу, новий зміст і форми його організації, соціокультурну і ціннісну переорієнтацію освіти і тому потребує пошуку науково-обґрунтованих підходів до організації навчального процесу.

Нова українська школа визначає основні завдання підготовки спеціалістів з фізичної культури: формування освіченої, з творчими здібностями молоді, становлення її фізичного та психічного здоров'я, забезпечення пріоритетного розвитку людини відповідно до сучасних потреб суспільства. Формування національної системи фізичного виховання школярів вимагає нового змісту та пошуку ефективних форм, засобів і методів підготовки та підвищення кваліфікації вчителя фізичної культури та вчителя початкових класів, який викладає фізичну культуру.

Забезпечення здоров'язбереження у процесі навчання й виховання в новій українській школі

вимагає розв'язання комплексу завдань, що торкаються як матеріального, кадрового забезпечення, так і організаційно-змістового наповнення й стосуються змін як змісту освіти, так форм і методів її здійснення.

Найважливішим аспектом реалізації завдань здоров'язбереження є використання інноваційних освітніх технологій, які базуються на гуманістичних принципах здоров'язбереження та спрямовані на формування духовних цінностей, життєвих пріоритетів, навичок, необхідних для розвитку, здоров'я, навчання, особистісної і професійної реалізації.

Актуальними проблемами сучасних академії неперервної освіти є створення відповідних педагогічних умов для професійного зростання вчителів-практиків з фізичного виховання, сприяння всебічному усвідомленню вчителем необхідності підтримувати фаховий професійний розвиток упродовж педагогічного становлення, допомога в розумінні важливості оволодіння новими знаннями, інноваційними підходами і технологіями. З цією метою, педагогів, які навчаються в системі неперервної педагогічної освіти, необхідно заохочувати до впровадження у практичну діяльність ефективних методів, сучасних інновацій і результатів наукових досліджень [1, с.66].

Роль автора в виконанні даної теми полягає у науковому обґрунтуванні нових підходів в системі неперервної педагогічної освіти вчителів фізичної культури в початковій школі.

Сучасний стан системи неперервної освіти характеризується існуванням різних освітніх парадигм. Одним із перспективних вважається інно-

ваційне навчання – це процес і результативність такої навчальної і освітньої діяльності, яка стимулює і вносить зміни у культуру і соціальне середовище.

Вибір інноваційних технологій навчання обумовлений наступними положеннями: надання кожному, хто навчається, спираючись на його досвід і здібності, інтереси і ціннісні орієнтації, суб'єктивний досвід, реалізувати себе в пізнанні, навчальній діяльності; зміст, засоби та методи підібрані так, щоб учень міг проявити вибірковість до предметного матеріалу, його видів і форм; критеріальна база враховує не тільки рівень досягнутих знань, умінь та навичок, але і сформованість окремого інтелекту; розвиток індивідуальності учнів, створення умов для його саморозвитку, самовираження; створений на принципі варіативності, різних форм навчального процесу з урахуванням мети кожної дитини, педагогічної підтримки в пізнавальному процесі.

На відміну від традиційних методів навчання, які побудовані на парадигмі «підтримуючого навчання», тобто не принципи трансляції та відтворення учнем готових зразків навчальної діяльності, інноваційні технології мають перевагу у наступному: засвоєння знань, умінь, навичок з мети освіти перетворюються на засіб розвитку здібностей; на зміну «суб'єкт-об'єктній логіці дії на учня» приходить логіка сприяння, співпраці, коли вчитель і учень не протистоять один одному, а виступають один за одного як партнери сумісного розвитку; стає суб'єктом свого власного розвитку, розглядається як самооцінка особи. Відповідно міняється і критерій цінності вчителя – він цінується не за те, що більше знає, а за те, що уміє організувати процес саморозвитку учня і себе самого; стереотипне відтворення учнями стандартного мінімуму наочних знань, умінь, навичок і готових істин міняється на проектування і організацію освітнього середовища, сприяючого розкриттю природних даних що вчать, саморозвитку і пізнавальних, фізичних і духовних здібностей; змінюється ідеологія освіти. Мова йде про

розвиток глобального мислення і формування громадянина здатного забезпечувати стійкий суспільний і економічний розвиток в масштабі своєї країни; все актуальніше стає вимога екологічності освітніх технологій, тобто відповідності цілей, змісту, методів навчання і освітнього середовища власній природі людини і його розвитку як істоти, що утілює в собі біологічну і соціальну суть, останнє десятиліття багато хто починає говорити про духовну суть людини, а ми додаємо до цього ще і психічну суть; підсилює роль психологічного супроводу освітнього процесу, змінюючи таким чином традиційне співвідношення між дидактикою і психологією, виводячи навчально-виховний процес на психодидактичний рівень. Під психодидактикою і, відповідно, під психолого-дидактичною системою ми розуміємо пріоритетне використання психологічних закономірностей розвитку здібностей людини як початкову підставу для побудови освітніх технологій і систем.

Традиційні методи навчання, що базуються на методиці набуття знань на сьогоднішній день є неефективними в підготовці фахівців з фізичної культури. Тому нами було запропоновано підготувати вчителів фізичної культури Нової української школи за тренінговою методикою. Нами застосовувались методи, які спрямовані на стимуляцію взаємодії слухачів у групових формах занять та орієнтовані на власну активність слухачів під час динамічного навчального процесу.

Заняття проходили за чітко визначеною структурою тренінгу, яка представлена на рисунку 1.

Під час проведення занять за інтерактивною технологією ми використовували міні-лекції як тренінговий метод навчання, коли потрібно передати слухачам досить великий обсяг нової і не дуже простої інформації з теорії і методики фізичного виховання, без лекції обійтися важко.

Використовували дискусію як метод тренінгу який дозволив викласти матеріал на вищому рівні у нетрадиційній формі, отримати вихідну базу для самостійного дослідження спірних питань, збуджував інтерес до пошуку істини, формулював

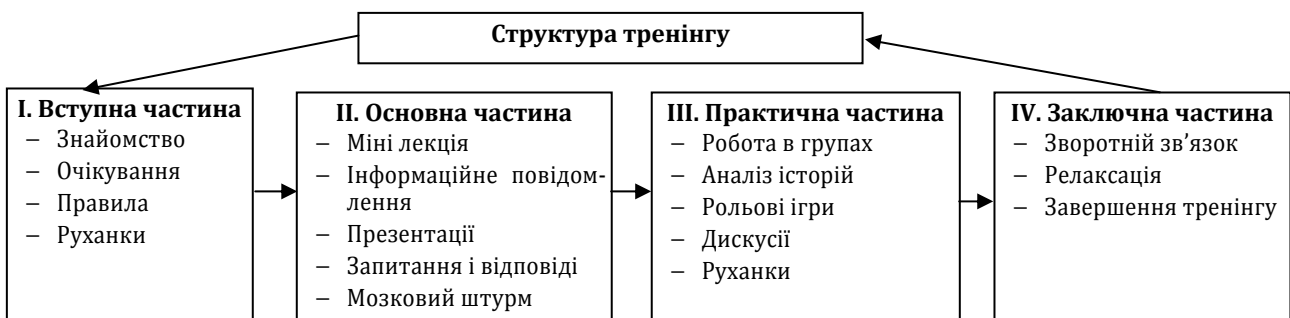

Рисунок 1 – Структура тренінгу в процесі навчання за інноваційною технологією

у слухачів навички логічно несуперечливо аргументувати.

Метод інформаційного повідомлення використовувався на курсах перепідготовки вчителів фізичної культури початкових класів для того, щоб донести нову інформацію одночасно до великої кількості слухачів в умовах, коли слухачі не мають базових знань з певної теми. Тривалість таких інформаційних повідомлень складалася від 10 до 15 хвилин.

Метод мозкового штурму призначений для того, щоб вирішувати завдання, а точніше, генерувати рішення і вибирати найбільш підходящі.

В роботі А. Кеней, Т. Літвінової, Н. Карбовської [2, 87] визначено, що «Мозковий штурм» (англ. brainstorming) – один з найбільш популярних методів стимулювання творчої активності. Дозволяє знайти рішення складних проблем шляхом застосування спеціальних правил обговорення. Широко використовується на тренінгах для пошуку нетрадиційних рішень найрізноманітніших завдань.

Аналіз історій і ситуацій – інтерактивний метод роботи, який застосовується в тренінговій методиці. Нами було використано реальні ситуації, представлені групі для аналізу. Викладач також сам описував реальну історію, яка мала місце в житті. За допомогою цього методу можна проводити аналіз реальних ситуацій, визначати в них ключові проблемні питання, формулювати ідеї щодо можливого розв'язання таких ситуацій. Але слід пам'ятати, що застосування методу аналізу історій і ситуацій потребуватиме від викладача значних витрат часу на підготовку, тим більших, чим складніше аналізована ситуація.

Презентація (від англ. presentation) – один з засобів тренінгової методики це наочне подання інформації з використанням мультимедійних засобів. Презентація зазвичай містить в собі текст, ілюстрації до нього і витримана в єдиному графічному стилі [3, 36].

Для презентація нами були використані розширені можливості мультимедіа, щоб постійно підтримувати інтерес слухачів.

Презентація-виступ, супроводжувалась візуальними образами, спрямованими на те, щоб донести до аудиторії інформацію та /або переконати її вчинити певні дії, потрібні організатору презентації. Ефективна презентація, як правило, заздалегідь спланована, добре організована і призначена для певної аудиторії.

Метод рольова гра був запропонований нами для розігрування певних ситуацій, імітації реальних подій. Він успішно застосовувався при вивченні тем «Планування і проведення уроків з

фізичної культури в початковій школі», «Безпеки на уроках фізичної культури».

Цей метод являє собою в комплексі рольову гру з різними, часто протилежними інтересами її учасників та необхідністю прийняття будь-якого рішення після закінчення або в ході гри. Рольові ігри допомогли формувати у слухачів: комунікативні здібності, толерантність, вміння працювати в малих групах, самостійність мислення.

Під час проведення тренінгу ми намагалися змінювати склад груп за складом і за кількістю. Зміна складу дала змогу всім попрацювати з різними людьми, ближче познайомитися, обмінятися досвідом, думками.

Один з основних методів навчання на курсах підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури та вчителів початкових класів, які викладають фізичну культуру було обговорення, цей метод залучає слухачів тренінгу до активного обміну інформацією і досвідом. Під час обговорення максимально посилювалась взаємодія між слухачами тренінгу. Практично після виконання будь якого завдання відбувалося обговорення.

Після проведення обговорень вважаємо, що успішність застосування цього методу в більшості залежить від уміння викладача ставити запитання для досягнення певної мети. Те, як викладачі реагують на запитання та коментарі, є вирішальним у створенні конструктивної атмосфери.

При обговоренні ми намагалися ставити відкриті запитання, які як правило, починаються словами «що», «коли», «який», «чому», «як» тощо не підводять до простої відповіді «так» чи «ні». Відкриті запитання стимулює самостійне мислення та обговорення. Краще, коли запитання короткі та конкретно сформульовані.

Для роботи з вчителями фізичної культури та вчителями початкових класів, які викладають фізичну культуру, нами була запропонована робота в групах як форма організації навчально-пізнавальної діяльності, яка сприяла розвитку особистості слухача і збереженню його психофізичного здоров'я:

- у слухачів різко зріс інтерес до навчання (позитивна мотивація);
- слухачі ставилися до нового завдання як до особистісної цінності;
- слухачі працювали не аконструктивному і творчому рівнях, набували риси, характерні для творчої особистості: допитливість, захопленість, гнучкість думки, інтуїцію.

Робота в групах використовувалась практично для розкриття усіх тем навчально-тематичного плану.

У роботі з вчителями фізичної культури ми використовували рухливі ігри, які проводили з

метою зняття психологічного та фізичного навантаження слухачів під час навчання на тренінгах. Рухливі ігри сприяють розвитку комунікативних навичок (спілкуванню). Вони були доречними за змістом, формою діяльності і тривалості. Так, наприклад, перед вправами, вимагаючими зосередженої уваги, не слід проводити дуже рухливі розминки.

На сьогодні інноваційні технології навчання визначені найбільш ефективними, тому впровадження даної методики навчання було поставлено до ряду пріоритетних завдань освіти області. Таким чином, підготовка вчителів, які б володіли даною методикою, і могли ефективно її використовувати на уроках фізичної культури, стала актуальною і першочерговим завданням у системі підготовки педагогів з фізичної культури до роботи в Новій українській школі.

Розуміючи необхідність якісної підготовки вчителів фізичної культури та вчителів початко-

вих класів, які викладають фізичну культуру в Новій українській школі, які б використовували інтерактивні методи навчання, ми починаючи з 2018 року почали інтенсивну перепідготовку на курсах підвищення кваліфікації з фізичної культури.

Визначено, що застосування інноваційних технологій в системі неперервної освіти вчителів фізичної культури Нової української школи буде ефективним за таких умов: забезпечення удосконалення навчального процесу; розвиток компетентності викладачів. Поглиблене ознайомлення слухачів з різноманітними інноваційними технологіями та вмінь використовувати інноваційні технології на практиці, формування певних психологічних і моральних якостей, необхідних для ведення уроків з використанням різних видів тренінгу; створення інноваційного навчального середовища, спрямованого на забезпечення самореалізації слухачів та застосуванні у навчальному процесі інтерактивних технологій навчання.

Список використаних джерел

1. Гушлевська І.В. Зміна професійних функцій і ролі вчителя: вчитель як носій суспільних змін / Гушлевська І.В. // Вісник післядипломної освіти : збірник наукових праць / за ред. В.В.Олійник. – К.: Міленіум, 2006. – Вип.3. – С. 65-72.
2. Кенней А.М. Посібник для тренерів з проведення просвітницьких занять із населенням щодо питань репродуктивного здоров'я і планування сім'ї / Кенней А.М., Літвінова Т., Карбовська Н., Голоцван О. – Корпорація інститут досліджень та тренінгів JSI, 2008. – 137 с.
3. Маккена П. Первые среди равных: как руко водить профессионалами / Маккена П., Майстер Д. – М.: Издательство АСТ, «Ермак», 2004. – 71с.

References

1. Gushlevska I.V.(2006).Change of professional functions and the role of a teacher: a teacher as a carrier of social change / Gushlevska I.V. // Journal of post graduate education: a collection of scientific works : Millennium. – Issue 3. – P. 65-72. [inUkrainian].
2. Kenny A.M. (2008) A manual for trainer on community-based education on reproductive health and family planning / Kenny AM, Litvinova T., Karbovska N., Golotsvan O. – Institute for Research and Training JSI Corporation. – 137 with. [inUkrainian].
3. Maccena P. (2004) First among equals: how to lead professionals / Maccena P., Master D. – M.: Publishing AST, "Ermak". – 71s. [inRussian].

Савченко В. А. Применение инновационных технологий в системе непрерывного образования учителей физической культуры новой украинской школы

В статье доказана необходимость применения инновационных технологий в системе непрерывного образования учителей физической культуры новой украинской школы и экспериментально проверена эффективность внедрения инновационных методов преподавания на курсах повышения квалификации учителей физической культуры и учителей начальных классов, преподающих физическую культуру. В данной публикации раскрываются особенности использования инновационных технологий преподавания физической культуры в начальных классах. Доказано эффективные формы, средства и методы подготовки и повышения квалификации учителей физической культуры Новой украинской школы.

Ключевые слова: инновационные и тренинговые технологии, физическая культура, новая украинская школа.

Savchenko V. A. Application of innovative technologies in the system of continuing education of teachers of physical culture of the new Ukrainian school

The article demonstrates the necessity of using innovative technologies in the system of continuous education of physical education teachers of the new Ukrainian school and experimentally verifies the effectiveness of introducing innovative methods of teaching at the courses of professional development of physical education teachers and primary school teachers who teach physical education. This publication reveals the peculiarities of the use of innovative technologies of teaching physical culture in elementary classes. The effective forms, means and methods of preparation and improvement of qualification of teachers of physical culture of the New Ukrainian school have been proved.

The system of professional development of teachers of physical culture of the New Ukrainian school takes into account the whole complex of changes in education: the intensification of the educational process, the new content and forms of its organization, socio-cultural and value reorientation of education, and therefore needs to find scientifically grounded approaches to the organization of the educational process. The most important aspect of the implementation of healthcare conservation goals is the use of innovative educational technologies based on humanistic principles of health preservation and aimed at the formation of spiritual values, life priorities, skills necessary for development, health, education, personal and professional implementation. Traditional learning methods based on the method of acquiring knowledge to date are ineffective in the training of specialists in physical culture. Therefore, we were invited to prepare the teachers of physical culture of the New Ukrainian school for the training method. We used methods aimed at stimulating the interaction of listeners in group form classes and focused on the students' own activity during a dynamic learning process. The goals of each child, pedagogical support in the cognitive process. The classes took place in a clearly defined structure of the training. During classes on interactive technology, we used mini-lectures, discussions, informational announcements, brainstorming, analysis of stories and situations, presentations, role-playing games. At present, innovative teaching technologies are identified as the most effective ones, therefore the introduction of this teaching methodology has been addressed to a number of priority areas of education in the oblast.

Key words: innovative and training technologies, physical culture, a new Ukrainian school.

УДК 373.2.016:81-028.31

Олександр САВЧИН

*викладач кафедри психології і педагогіки дошкільної освіти ДВНЗ
«Переяслав – Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»,
м. Переяслав – Хмельницький Київської області, Україна
e-mail: sam111@ukr.net*

СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ УМІНЬ БУДУВАТИ РОЗПОВІДІ РІЗНОГО ТИПУ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Нестача дієвих педагогічних технологій щодо формування у дітей старшого дошкільного віку умінь будувати розповіді всебічної типізації значно знижує ефективну підготовку дошкільнят до школи. На основі аналізу літератури з даної проблематики, виходячи з основної дефініції «будування розповіді», сформульовано підрядний термін теми дослідження проблематики: «створення розповідей різного типу». Розкрито та обґрунтовано педагогічні умови формування стійких умінь у дітей старшої вікової групи створювати та доцільного застосувати розповіді різної типізації. Визначено компоненти, критерії, показники та рівні сформованості у старших дошкільнят умінь будувати різного типу розповіді. Виокремлено етапи формування стійких умінь будувати різного типу розповіді у дітей старшого дошкільного віку. Окреслені перспективи подальших наукових досліджень.

Ключові поняття: навчально-мовленнєва діяльність, педагогічні умови формування мовлення дітей, формування мовленнєвих умінь, розповіді, типи розповідей, часова послідовність, композиція, логічність висловлювання, розповідь – інструкція, розповідь – презентація.

Оволодіння рідною мовою є одним із найважливіших надбань дитини в дошкільному віці – найбільш сензитивному для засвоєння мови. Якщо дитина не досягне певного рівня мовленнєвого розвитку до п'яти – шести років, то цей шлях, як правило, не може бути успішним на більш пізніх вікових етапах. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні визначає важливим завданням сучасного дошкільного закладу формування мовленнєвої компетенції дітей, орієнтує на активну позицію дитини в процесі опанування мови [1].

Проблема формування умінь у старших дошкільників створювати та використовувати роз-

повіді всебічної типізації досліджувалась класиками наукової думки й сучасними науковцями в різних аспектах: психологічному (Т. Ахутіна, Л. Виготський, Д. Ельконін, Г. Леушина, О. Лурія, Г. Люблінська, Т. Піроженко, С. Рубінштейн, І. Синиця, Ф. Сохін, та ін.); психолінгвістичному (І. Зимняя, Л. Калмикова, О. Леонт'єв, О. Шахнарович та ін.); лінгвістичному (Г. Добрава, О. Лаврент'єва, Н. Лепська, І. Овчиннікова, С. Цейтлін, Н. Юр'єва та ін.); педагогічному (Р. Боша, Л. Ворошніна, В. Захарченко, А. Зрожевська, З. Істоміна, Є. Короткова, О. Лещенко, Н. Малиновська, Н. Орланова, Є. Тихеева, О. Ушакова, О. Фоміна, Л. Шадріна, В. Яшина